

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקיא

ערב שבת קודש

פרשת ויחי

י"א בטבת ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בטבת ה'תשע"ב - י"ח בטבת ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר המצוות
ו'	י"א בטבת	הלי שלוחין ושותפין פרק ה-ז.	הלי סנהדרין פרק כה.	מ"ע רמה.
ש"ק	י"ב בטבת	פרק ח-י.	פרק כו.	מ"ע רמה.
א'	י"ג בטבת	הלי עבדים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי עדות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רלב. מל"ת רנח. רנט. רנז. רס.
ב'	י"ד בטבת	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע קצו. מל"ת רלג. מ"ע רלד. רלג. מל"ת רסא.
ג'	ט"ו בטבת	פרק ז-ט.	פרק ג.	מ"ע רלה. מל"ת רנד. רנה.
ד'	ט"ז בטבת	אורך ביושר וגוי. ספר משפטים והוא ספר שלשה עשר.. הלי שכירות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע רמג.
ה'	י"ז בטבת	פרק ד-ו.	פרק ה.	מ"ע ר. מל"ת רלח.
ו'	י"ח בטבת	פרק ז-ט.	פרק ו.	מ"ע רא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י"א בטבת	4.37	5.25	5.48	6.50	9.13	11.46	12.16	4.50.3	5.17
ש"ק, י"ב בטבת	4.37	5.25	5.48	6.50	9.13	11.47	12.17	4.51.1	5.18
א', י"ג בטבת	4.37	5.26	5.48	6.50	9.13	11.47	12.17	4.52.0	5.18
ב', י"ד בטבת	4.38	5.26	5.48	6.50	9.13	11.48	12.18	4.52.8	5.19
ג', ט"ו בטבת	4.38	5.26	5.48	6.50	9.13	11.48	12.18	4.53.6	5.20
ד', ט"ז בטבת	4.38	5.26	5.48	6.50	9.14	11.49	12.19	4.54.5	5.21
ה', י"ז בטבת	4.38	5.26	5.48	6.50	9.14	11.49	12.19	4.55.3	5.22
ו', י"ח בטבת	4.38	5.26	5.48	6.50	9.14	11.49	12.19	4.56.2	5.22

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
ויחי	4:14	5:30	4:28	5:31	4:18	5:29	4:33	5:33
שמות	4:20	5:36	4:34	5:37	4:24	5:35	4:38	5:39

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • **עורך:** נחמיה קפלון • **הגהה:** יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

"זרעו בחיים" – גם אם בחיצונות נראה אחרת

מדוע את הלימוד ש"יעקב אבינו לא מת" לא למדו חז"ל מפסוק בפרשתנו אלא מפסוק המדבר על "זרעו"? • כיצד אפשר לומר שכל בני ישראל הם "זרעו בחיים", בעוד רבים מבני ישראל אינם במצב זה בגלוי?! • הלימוד המיוחד מ"עצמות יוסף" המצויים "בארון במצרים" • וההוראה לגבי כל יהודי בכל הדורות, ולדורנו זה במיוחד – כי רק בקירוב בדרכי נועם יוכל להיות "זרעו בחיים" גם בגלוי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" – "ויחי יעקב", "חי הוא לעולם".
וכיוון שחז"ל למדו ש"יעקב אבינו לא מת" ("ויחי יעקב") מזה שהכתוב "מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" (ולא מהכתוב בפרשתנו⁸ בנוגע ליעקב עצמו "ויגוע ויאסף אל עמיו", "ומיתה לא נאמרה בו"⁹) – מובן, שעניין "ויחי יעקב" ("יעקב אבינו לאמת") תלוי ב"זרעו", שעל-ידי זה ש"זרעו בחיים" "אף הוא בחיים".
ויש לומר שזהו הטעם שעניין זה נאמר ביעקב

א. סיום וחזרתם ספר בראשית, ספר ראשון¹ שבתורה – שלאחרי זה מכריזים "חזק חזק ונתחזק" (כמנהג ישראל² בסיום וחזרתם כל הספרים, החל מספר הראשון, ספר בראשית), שרומז על החיזוק וההתקשרות³ של בני ישראל בכל ענייניהם – הוא בפרשת "ויחי", "ויחי יעקב"⁴.
והעניין בזה:

בנוגע ל"ויחי" יעקב" מצינו עילוי גם לגבי אברהם ויצחק – כדאיתא בגמרא⁵ "יעקב אבינו לא מת... וכי בכדי ספדו ספדיניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא... מקרא אני דורש, שנאמר⁶ ואתה

- (1) כמרומו בשמו – "בראשית" – מלשון ראשית (ראשון).
- (2) ראה שו"ע או"ח סו"ס קלט ובנ"כ. הנסמן בלקו"ש חכ"ה עמ' 474.
- (3) וג"פ ("חזק חזק ונתחזק") – שהחיזוק גופא הוא באופן של חזקה, "בתלת זימני הווי חזקה" (ב"מ קו, רע"ב. וש"נ).
- (4) להעיר שבכ"מ נקראת הפרשה בשם "ויחי יעקב" (רמב"ם בסדר תפלות כל השנה בסוף ספר אהבה).
- (5) תענית ה.ב.
- (6) ירמיה ל.י.

- (7) פרש"י תענית שם.
- (8) מט.לג.
- (9) כפירוש רש"י על הפסוק (פשוטו של מקרא) "ויגוע ויאסף, ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת" – שכוונתו למארז"ל בתענית שם, אלא, שבתענית למדו זה מהפסוק ("מקרא אני דורש") ש"מקיש הוא לזרעו". וראה גם תוד"ה יעקב תענית שם: "וכן משמע מדכתיב ויגוע ולא כתיב וימת".

המקומות, הוא "בחיים", חיים אמיתיים, כמו שכתוב²¹ "ואתם הדבקים בה' אלוֹקֵיכֶם חיים"²², על-ידי תורתו, "תורת חיים"²³, ומצוותיה עליהם נאמר²⁴ "וחי בהם".

ב. לכאורה יש מקום לשאלה: הרי מצינו בדברי ימי־ישראל ככל הדורות (וגם בדורנו זה) שיש כמה מבני־ישראל שלא רואים אצלם בגלוי ההנהגה על-פי התורה ומצוות בחיי היום־יום, ואם כן איך אומרים ש"זרעו (כל זרעו)²⁵ בחיים"?

והמענה לזה – מפורש בדברי הגמרא: לאחרי שהגמרא אומרת ש"יעקב אבינו לא מת" – באה שאלה: "וכי בכדי ספדו ספדנייא כו", כלומר, איך אפשר לומר ש"יעקב אבינו לא מת", הרי בפועל ובגלוי "ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא". והתירוץ על זה – "מקרא אני דורש, שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", כלומר, כיוון ש"מקרא אני דורש", כן הוא האמת (ש"הוא בחיים"), וזה ש"חנטו חנטייא כו" – "נדמה להם שמת, אבל חי הוא"⁷.

ומזה מובן גם בנוגע ל"זרעו בחיים" – שכיוון שמפורש בקרא²⁶ שהמעמד ומצב של בני־ישראל בכל הדורות (עד לדור האחרון של הגלות שבהם תקינים ההבטחה "כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים") הוא באופן ש"זרעו בחיים", בוודאי כן הוא באמת, ואם ישנם כאלה שטוענים שיש כמה מבני־ישראל שאינם מתנהגים על-פי תורה ומצוות בחיי היום־יום – אין זה אלא ש"נדמה להם" שחסר ח"ו בעניין "זרעו בחיים", אבל האמת

("יעקב אבינו לא מת"), ולא באברהם ויצחק – כי, "זרעו בחיים" שייך ביעקב שזרעו בשלימות ("מטתו שלימה"¹⁰), מה־שאי־כן אברהם ויצחק שיצאו מהם ישמעאל ועשו¹¹, ולכן, גם עניין "הוא בחיים" (שנעשה על-ידי זה ש"זרעו בחיים") שייך ביעקב דווקא¹².

וההסברה בזה¹³ – מידתו של יעקב היא מידת האמת, כמו שכתוב¹⁴ "תיתן אמת ליעקב"¹⁵, ותכונת האמת שנמשכת וחודרת בכל הדרגות (מלמעלה מעלה עד למטה מטה) בכל התוקף והשלימות, ולכן "זרעו" (שכולל זרעו וזרע זרעו עד סוף כל הדורות)¹⁶ בחיים, ועל-ידי זה מתגלה הנצחיות של חיי יעקב (גם בעולם־הזה)¹⁷, "אף הוא בחיים". ועל-פי זה מובן תוכן החיזוק וההתחזקות ("חזק חזק ונתחזק") של בני־ישראל בסיום וחותרם ספר בראשית, ספר ראשון (ובמילא גם החיזוק הראשון והעיקרי) שבתורה – הסך־הכל (סיום וחותרם) של ספר בראשית שבו מסופר תולדות חייהם של האבות¹⁸, אשר, "מעשה אבות סימן ונתינת כוח) לבנים"¹⁹ – "ויחי יעקב", "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" – שבוה מרומז ש "זרעו" של יעקב, כל אחד ואחד מבני־ישראל, האנשים והנשים והטף, עד סוף כל הדורות²⁰, בכל הזמנים והמצבים ובכל

10 פרש"י פרשתנו מז, לא.

11 פסחים נו, א.

12 ראה חדא"ג מהרש"א לתענית שם: "מש"ה נקט יעקב (טפי מאברהם ויצחק) כמו שהוזכר בקרא בהקישא, דלא שייך אלא ביעקב להקישו לזרעו, משא"כ באברהם ויצחק משום זרעו ישמעאל ועשו".

13 ראה גם לקו"ש חכ"ו עמ' 8. וש"נ.

14 מיכה בסופו.

15 ראה תורת לוי"צ לתענית שם (ס' ע"ז) ש"אמ"ת ליעקב"ב הוא תיבות יעקב"ב ל"א מ"ת".

16 ובזה גופא – כל אחד ואחד מישראל, שהרי, אם חסר ח"ו אצל אחד מישראל (בדור אחד), אין זה אמת.

17 שהרי בנוגע לעוה"ב אין חידוש בדבר. וראה חדא"ג מהרש"א שם: "אם שלא מת בנפש . . . אמאי נקט יעקב טפי מאברהם ויצחק".

18 "ספר הישר", "ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים" (ע"ז כה, א).

19 ראה תנחומא לך־לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

20 ראה אגה"ק ס"ו: "נשמנו (של יעקב) . . . כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם".

21 ואתחנן ד, ד.

22 ראה זוהר פרשתנו (רטו,א): "ויחי יעקב . . . ועמך כולם צדיקים . . . מ"ט בגין דמתדבקין בגופא דמלכא דכו'אתם הדבקים גו' חיים" (הובא באוה"ת פרשתנו עמ' שנד).

23 ראה אבות דר"נ ספ"ד.

24 אחרי יח, ה.

25 ראה לעיל הערה 16.

26 ולא רק באופן של דרש ("מקרא אני דורש") – שהרי, הדרש הוא "מקיש הוא לזרעו", היינו, שהדרש מלמדנו ש"אף הוא בחיים" כמו ש"זרעו בחיים", אבל בנוגע ל"זרעו" אין צורך בדרש, כיוון שמפורש בקרא.

יעקב³² ("קהילת יעקב").

ג. ויש לומר, שעניין זה מרומז בסיום וחותרם פרשת "ויחי יעקב" - "ויישם בארון במצרים"³³: "בארון במצרים" - היו "עצמות יוסף" כל זמן שהיו בני ישראל במצרים, ובצאתם ממצרים כתיב³⁴ "וייקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקוד פקוד אלוקים אתכם

היא ש"זרעו בחיים".

זאת ועוד: כיוון ש"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", הרי, הטענה שיש חלישות וחסרון בעניין "זרעו בחיים" (ויש לומר - אפילו באחד מזרעו²⁵), היא פגיעה, רחמנא ליצלן, בעניין "הוא בחיים", בחיים של יעקב!
וההסברה בזה (שבכל מעמד ומצב "זרעו בחיים" ועל-ידי זה "אף הוא בחיים") - על-פי

הדרך היחידה לקרב ליבם של בני ישראל לאביהם שבשמים, בפרט בדורנו זה, היא ההוכחה בדרכי נועם ודרכי שלום, מתוך אהבת ישראל

והעליתם את עצמותי מזה אתכם", כמו שכתוב בסוף פרשתנו³⁵ "וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד פקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה".

ויש לומר על-דרך הרמז - ש"עצמות יוסף" רומז על העצמות (עצמות מלשון עצם הדבר³⁶) של בני ישראל (כל ישראל נקראים על שם יוסף, כמו שכתוב "נוהג כצאן יוסף"³⁷), ופירוש "ויישם בארון במצרים" הוא, שגם במעמד ומצב של "מצרים", שיש "מצירים לישראל"³⁸ (החל וכולל המיצר ש"תקפו יצרו הרע"), נמצא העצם דבני ישראל ("עצמות יוסף") בשלימות - "בארון", כמו דבר שמונת בתוך ארון סגור מכל הצדדים ששום דבר אינו יכול לפגוע בו.

ועוד:

ארונו של יוסף קשור עם ארון הברית, כמאמר

מאמר רז"ל²⁷ "אף-על-פי שחטא ישראל²⁸ הוא", וכפסק-דין הרמב"ם²⁹ "מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצווה או לעשות עבירה. . הוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו", היינו, שהנהגתו בפועל היפך התורה אינה אלא עניין חיצוני מפני ש"תקפו יצרו הרע", ואילו רצונו הוא "להיות מישראל. . לעשות כל המצוות כו", ולכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו בפועל ובגלוי, "ישראל הוא", ויש לו שייכות לכל התורה כולה³⁰, כמו שכתוב³¹ "תורה ציווה לנו משה מורשה קהילת יעקב" - "ירושה" אינה תלויה בהנהגתו של היורש, כי אם, במציאותו בתור יורש, להיותו מזרעו של

(27) סנהדרין מד, רע"א.

(28) "ישראל" דייקא - שם המעלה דיעקב, ע"ש "כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל" (וישלח לב, כט). נוסף לכך שגם השם "יעקב" הוא אותיות יו"ד עקב, שרומז שגם במעמד ומצב של "עקב" (ועד ש"ידו אחזת בעקב עשו") נמשך וחודר היו"ד - אות ראשונה (ראש התיבה) דשם הוי', "חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו" (האזינו לב, ט), ועד שזוהי מציאותו של יהודי - יו"ד.

(29) הל' גירושין ספ"ב.

(30) ומרומז גם ב"ישראל (הוא)" - ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה (מגלה עמוקות אופן קפו).

(31) ברכה לג, ט.

(32) להעיר, שיעקב עניינו תורה, כמ"ש "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל" (תהלים עח, ה).

(33) ראה גם לקו"ש חכ"ה עמ' 476 ואילך. חכ"ו עמ' 85 ואילך.

(34) בשלח יג, יט.

(35) ג.כה.

(36) כמו בגוף האדם - שעצם מבנה הגוף הוא (לא הבשר והגידים כו') ע"י העצמות.

(37) תהילים פ, ב ובפרש"י.

(38) ב"ר פט"ז, ה.

בהפחדות ואימים בעונשים קשים, ר"ל היל"ת – לא זו בלבד שלא זו הדרך לפעול בהם (ובכלל) חיזוק בענייני יהדות, תורה ומצוותיה, אלא אדרבה, על-ידי זה מחלישים את רוחם, ויתירה מזה, מרחקים אותם מתשובה, תורה ומצוותיה, כנראה במחש (ובפרט בדורנו זה) שהדרך היחידה לקרב ליבם של בני-ישראל לאביהם שבשמים היא ההוכחה בדרכי נועם ודרכי שלום⁴⁴, מתוך אהבת-ישראל דווקא – "יוכיחן⁴⁵ משה שאוהבן⁴⁶."

ובהדגשה יתירה בנוגע לדורנו זה – שאלה שלעת-עתה אינם מקיימים תורה ומצוות הם "תינוקות שנשבו", ודינם מפורש בפסוק-דין הרמב"ם⁴⁷ ש"בני התועים האלה ובני בניהם שהדיחו אותם אבותם ונולדו בין הקראים וגדלו אותם על דעתם⁴⁸, הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם וגדלוהו⁴⁹ ואינו זריז לאחוז בדרכי המצוות, שהרי הוא כאנוס, ואף-על-פי ששמע אחר-כך [שהוא יהודי וראה היהודים ודתם, הרי הוא כאנוס, שהרי גדלוהו על טעותם] . . לפיכך ראוי להחזירם

רו³⁹ל"מ "כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו שני ארונות הללו . . מהלכין זה עם זה", ויש לומר הרמז בזה – שהארון המגן על עצם בני-ישראל הוא ארון הברית, שבו נמצאים הספר תורה והלוחות, "חרות על הלוחות"⁴⁰, אותיות החקיקה, ש"הם מינה וביה והן דבר אחד ממש עם האבן שנחקקו בו", עד שאי-אפשר להפריד ביניהם⁴¹, היינו, שהקשר של יהודי עם התורה הוא באופן שהתורה חקוקה בו ומתאחדת עמו למציאות אחת, ומבלי הבט על מעמדו ומצבו בגלוי (גם כאשר שייכותו לארון הברית היא בהעלם⁴²) לא שייך להפריד ח"ו בין יהודי לתורה, כיוון שזוהי מציאותו האמיתית, ובלשון הזוהר⁴³ "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד".

ד. ומזה למדים הוראה בנוגע לאופן שבו נעשה חיזוק בני-ישראל ("חזק") במצרים, בזמן הגלות, "כל המלכיות (גליות) נקראו על שם מצרים"³⁸, עד גלות זה האחרון, שמצד קושי ואריכות הגלות שלא בערך לשאר הגלויות, יש צורך בחיזוק גדול יותר:

חיזוק בני-ישראל בזמן הגלות נעשה על-ידי ההכרזה "יוחי יעקב", ש"יעקב אבינו לא מת .. מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", כלומר הדגשת מעלתו האמיתית של כל אחד ואחד מישראל (זרעו של יעקב) מצד מציאותו ש"ישראל הוא", שלכן מבלי הבט על מעמדו ומצבו בגלוי יכול וצריך לגלות את מעלתו האמיתית (על-ידי זה שישב בתשובה, ויקיים התורה ומצוותיה במעשה בפועל) – שעל-ידי זה מחזקים ומעודדים את רוחו לבוא למעמד ומצב של חיים ("זרעו בחיים") אמיתיים גם בפועל ובגלוי.

לעומת זאת, כשמדגישים ומבליטים את החיסרון של אלה מבני-ישראל שלעת-עתה אינם מקיימים תורה ומצוות, ולא עוד אלא שמוסיפים

44) להעיר מפרטי דיני תוכחה – רמב"ם הל' דיעות פ"ו ה"ז ואילך. שו"ע אדה"ז (או"ח סקנ"ו ס"ז ואילך. חו"מ הל' אונאה ס"ל).

45) דב"ר פ"א, ד.

46) ראה גם קדושת-לוי פ' בראשית (ד"ה רבותינו ז"ל אמרו) בפירוש מאד"ל (ב"ר ספ"ב) "במעשיהן של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהן של רשעים", ש"מעשיהן של רשעים" רומז על עבודת ה' בשנאה וכעס על עוברי רצונו ית', ואעפ"כ, "חפץ יותר במעשיהם של צדיקים שיקרבו כל העולם כולו לעבוד את הבורא ע"י דברי נועם . . ולא ע"י כעס . . כי דרכו ומידתו של השי"ת הוא טוב, וחפץ שהכל יקרבו אליו ע"י טוב". ושם פ' חוקת (ד"ה הודברת אל הסלע): "יש שני בחינות במוכיח . . אחד שמוכיח בדברים טובים, דהיינו, שאומר לכל איש ישראל גודל מעלתו ומקום מקור מחצב נשמתו . . וגודל הנחת רוח להבורא יתברך ממצות כל איש ישראל . . ויש שמוכיח . . בדברים קשים ובדברי ביושים . . והחילוק שביניהם, זה שמוכיח . . בטוב מעלה את נשמת ישראל למעלה מעלה ומספר תמיד בצדקת ובהגלות ישראל כמה גדול כחם למעלה, וראוי הוא להיות מנהיג על ישראל, וזה שמוכיח את ישראל בדברים קשים אינו בבחי' הזאת".

47) הל' ממרים פ"ג ה"ג.

48) "ונולדו במינות וגידלו אותם על-יו" (דפוס רומי וכת"י תימן).

49) "כתינוק שנשבה לבין הגויים וגידלוהו הגויים על דעתם (שהוא אנוס)" (שם).

39) סוטה יג, סע"א.

40) תשא לב, טז.

41) לקו"ת ר"פ בחוקותי ור"פ חוקת. ובכ"מ.

42) להעיר מהענין דגניזת הארון (רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ד. וראה לקו"ש חכ"א עמ' 156 ואילך).

43) ח"ג עג, א.

והבקשה על הגאולה, נבוא לקיום במעשה בפועל באופן של סמיכת גאולה לתפילה, סמיכות ממש ללא הפסק כלל.

ובפשטות – שתיכף ומיד ממש יקויים מה שכתוב בסוף פרשת השבוע: "ויאמר יוסף⁵⁴ . אלוקים פקוד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב⁵⁵, ובאופן של "ויחי יעקב", "אף הוא בחיים" בפועל ובגלוי, כיוון ש"הקיצו ורננו שוכני עפר"⁵⁶, ויעקב (ו"תולדות יעקב יוסף"⁵⁷, וכל הצדיקים) עימם, ו"כשהוא מקבץ את ישראל מארץ שביים . . יביאנו בגולה כדי לגאול את בניו"⁷.

וכאמור, תיכף ומיד ממש, בזמן ההכנה לקריאה (במנחה) "ואלה שמות בני ישראל"⁵⁸, "על-שם גאולת ישראל נזכרו כאן, ראובן, שנאמר⁵⁹ ראה ראיתי את עוני עמי, שמעון, על-שם וישמע אלוקים את נאקתם⁶⁰ . . אשר, על-שם שהיו מאשרין אותן כל שומעי גאולתן וגדולתן, דכתיב⁶¹ ואישרו אתכם כל הגויים כי תהיו אתם ארץ חפץ אמר ה' צבאות, יוסף, על-שם שעתידי הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל . . כשם שגאל אותם ממצרים, דכתיב⁶² והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו וגו'⁶³ – שנזכרים כאן על-שם גאולת ישראל בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

(קטעים מהתוועדות שבת פרשת ויחי (ועשרה בטבת) ה'תנש"א – התוועדיות תנש"א כ"ך ב, עמ' 112-126 – מוגה)

54) ורומז גם על יוסף שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו. ג.כד. (55) ישעיהו כ"ט. (56) וישב לו.ב. (57) ר"פ שמות. (58) שם ג.ז. (59) שם ב.כד. (60) מלאכי ג.יב. (61) ישעיהו יא.יא. (62) שמו"ר פ"א, ה.

בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן שבתורה".

* * *

ה. ויש להוסיף, שביטול הפתחון-פה דהשטן והלימוד-זכות על בני-ישראל מודגש ביותר בקשר ובשייכות לדורנו זה:

בנבואת זכריה (שקורין בהפטרות שבת חנוכה) כתיב "ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבוחר בירושלים הלא זה אוד מוצל מאש", כלומר, הקב"ה בעצמו גוער בשטן שרוצה לקטרג על בני-ישראל, להיותו "הבוחר בירושלים", על-שם יראה ועל-שם שלם⁵⁰, שלימות היראה⁵¹, שזוהי מציאותו האמיתית של כל אחד ואחד מישראל שנבחר על-ידי הקב"ה ("אתה בחרתנו מכל העמים"). ומוסיף הקב"ה בגערותו על השטן – "הלא זה אוד מוצל מאש", "כלומר⁵² לא נשתייר מישראל כי אם מעט, כאוד שניצל משריפה, ואתה בא לקטרג עליהם שאשחיתם!?!... ובנוגע לענייננו:

דורנו זה, שארית הפליטה מהשואה שבה נהרגו על קידוש השם שישה מיליון יהודים השם-יקום-דמם, הוא בבחינת "אוד מוצל מאש", "כאוד שניצל משריפה". וחלילה וחס לקטרג עליהם, ועל-אחת-כמה-זכמה בקטרוג חמור, שהנהגתם עלולה להביא שואה נוספת, רחמנא ליצלן היה-לא-תהיה, "לא תקום פעמים צרה"⁵³.

* * *

ו. ויהי רצון – והוא העיקר – שמהדיבור, התפילה

50) תוד"ה הר – תענית טז,א (מב"ר פנ"ו, יו"ד).
51) לקו"ת ראה כט.ד. דרושי ר"ה ס.ב. שה"ש ו.ג. ובכ"מ.
52) פי' מהר"י קרא עה"פ.
53) ל' הכ' – נחום א,ט (וראה לקו"ש חכ"ג עמ' 306 הערה 55. וש"נ).

ושבו בנים לגבולם

לזכות יהודי נוסף בגאולה

...בידעה שיבוא יום ונבזראדן יגלה את בניה מארץ־ישראל – ויתרה רחל על הזכות להיקבר יחד עם יעקב אבינו במערת המכפלה, והעדיפה להיקבר "בדרך אפרת", כדי "שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, והם עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ומבקשת עליהם רחמים... והקב"ה משיבה... ושבנו בנים לגבולם!"

וכאן רואים את גודל הפלאות מסירותה של רחל אמנו ודאגתה לבניה: מצד אחד מדובר אודות זכות קבורה במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו במשך מאות ואלפי שנים!... ומאידך, מדובר אודות בנים שיהיו לאחרי כמה וכמה דורות, בנים שיהיו במעמד ומצב בלתי רצוי, עד כדי כך שיתחייבו גלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", שהרי נבזראדן מצד עצמו אין לו שום שליטה על בני־ישראל, ובמילא, מה שהגלם, אין זה אלא מפני שהתחייבו גלות... ואף־על־פי־כן, בשביל אותם בנים שחטאו וגלו כו' – מוותרת רחל אמנו על זכות קבורה במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו במשך מאות ואלפי שנים, ובלבד שעלידי זה תוכל להיות "לעזרה לבניה"! ואדרכה: כיצד יכולה היא לנוח על משכבה במערת המכפלה – כשבניה מתייסרים בגלות!?!...!

[...] והנה, הנהגתה של רחל אמנו מהווה לימוד והוראה לכל נשי־ישראל עד לימינו אלו – שעליהן לעשות כל מה שביכולתן כדי לפעול את עניין "ושבו בנים לגבולם".

והעניין בזה: ידוע שהגאולה מגלות האחרון היא באופן שונה מכל שאר הגאולות שלפני זה – שאפילו יהודי אחד לא יישאר בגלות, וממילא, כל זמן שישנו עדיין יהודי אחד שנמצא בגלות, מתעכבת הגאולה של כלל־ישראל, כלומר, שכלל־ישראל עומד וממתין לגאולתו של היהודי האחרון! ופשיטא, שאין הכוונה שעומדים וממתנים מבלי לעשות מאומה... שהרי לא זוהי הדרך שבה ממתנים לדבר שחפצים ומשתוקקים ביותר שיבוא בהקדם הכי אפשרי; "לישועתך קינינו כל היום" פירושו – שעושים ככל האפשרי כדי למהר ולקרב את הגאולה!...

ומהדרכים לזה – עלידי זה שפועלים את גאולתו הפרטית של יהודי זה שהיה במעמד ומצב של "תינוק שנשבה", שיתקרב אף הוא ליהדות, תורה ומצוותיה, בבחינת "ושבו בנים לגבולם". אשר, עלידי זה ממחרים ומקרבים את הגאולה הכללית דכל בני־ישראל – "ושבו בנים לגבולם" כפשוטו ממש.

[...] ובמכל שכן וקל וחומר:

רחל אמנו – הייתה צריכה לוותר על עניינים הכי נעלים העומדים ברומו של עולם, קבורה במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו; ובשביל מי – בשביל יהודים שיהיו לאחרי כמה וכמה דורות, ולא עוד, אלא יהודים הנמצאים במעמד ומצב בלתי רצוי, עד כדי כך, שנתחייבו גלות.

ועל אחת כמה וכמה בימינו אלו – שכן, כל הוויתור הנדרש אינו בערך כלל וכלל לויתור של רחל אמנו, בסך־הכול צריכים לוותר על לינת לילה אחד מחוץ לביתה, או לאכול מאכל פחות טעים וכיוצא בזה, ומאידך, ויתור זה הוא (לא בשביל יהודים שיהיו לאחרי כמה וכמה דורות, כי אם) בשביל יהודים הנמצאים בדורנו זה, ויהודים כאלו שהם בבחינת "תינוקות שנשבו", שלכן, כל מה שדרוש אינו אלא להראות להם את דרך היהדות, ואז פועלים אצלם את עניין "ושבו בנים לגבולם".

(מהתועדות ש"פ יחי' התשמ"ו. התועדות תשמ"ו כרך ב עמ' 311-316, בלתי מוגה)

שמות ספרים ותוכנם

שמות ספריהם של שלושת אבות חסידות חב"ד מדגישים את מעלת האור והחיים שבתורה, ובפנימיותה במיוחד • החשיבות שראה הרבי בהזכרת השם המלא בשם הספר • מה הסביר לגבי שמות לועזיים גם אצל גדולי ישראל, וכיצד הנחה מחברים לקריאת שם ספריהם • על יחסו המעודד לספרי ליקוט ואנציקלופדיה, אך לא לגבי השימוש במילה זו עצמה • רשימה שנייה – בהמשך ל"חג הספרים" ה' טבת

ספרים מסבו זצ"ל, הראשון – ספר שנדפס בחייו עלידו, והשני – תורות שאמר בעל-פה. הרבי עלעל בדפי הספרים ושאל:

מדוע נקרא הספר בשם "אור דוד" ולא "אור דוד יצחק" – הרי היה נקרא גם בשם יצחק?

האדמו"ר מסקוליא השיב ששמו המלא היה "דוד יצחק אייזיק". והרבי הגיב על כך שהשם אייזיק הוא שם לעז [=ולכן אין צריך להבליטו, המו"ל], בעוד השם יצחק הוא בלשון-הקודש, ולמה לא הוזכר בשם הספר?

על כך הגיב האדמו"ר מסקוליא שהשם אור דוד הוא לפי לשון הכתוב "לדוד ה' אורי וישעיי". שוב הסביר הרבי שאין זו סברא כי לדוד המלך היה רק שם אחד ולא דוד יצחק. והרבי המשיך: בנוגע לספר זה שכבר נדפס – אי אפשר לתקן; אבל כאשר ידפיסו ספר נוסף כדאי ששמו יהיה ("אור יצחק" או "אור דוד יצחק"..)

(כשאחד המסובים הנוכחים ציין ש"אור (דוד)" עם הכולל בגימטרייה "יצחק", הגיב הרבי כי אם כך הקושיא גדולה יותר: לא רק שלא מוזכר השם "יצחק" בפירוש אלא בגימטרייה בלבד... כי אם הוא באופן הפכי: "אור (בגימטרייה יצחק) דוד" זאת אומרת: יצחק קודם לדוד למרות ששמו הוא

שמות מאירים

בשבת פרשת ויגש תשמ"ז התייחס הרבי לשמות הספרים הבאים (התועדויות תשמ"ז כרך ב' עמוד 197 הע' 11):

"תורה אור" – שענייני החסידות אשר בו הם באופן גלוי ומואר, במכל שכן וקל-וחומר מכללות עניין "תורה אור" (משלי ו, כ"ג) גם בנוגע לנגלה לתורה, ועל אחת כמה וכמה בפנימיות התורה. "תורת חיים" – שענייני החסידות אשר בו הם נמשכים בהרחבה באופן פנימי עד ש"מתפרנסין" ונעשים חלק מחייו של היהודי בחיי היום-יום.

"אור התורה" – הדגשת מעלת האור שהוא אור התורה, שלא בערך לגמרי משאר ענייני האור: אור הנר, אור האבוקה, אור המדורה, אור הלבנה, אור השמש, אור שבעת הימים. עד לאור דלעתיד לבוא שבעתיים כאור שבעת הימים (ישעיהו, ל', כ"ו)...

השם המלא בלשון-הקודש

בשעה שביקר אצל הרבי ביחידות האדמו"ר מסקוליא שליט"א, ביום ד' יג תמוז תשמ"א (בצל החכמה' עמ' 145-147) הגיש האורח לרבי שני

גנוז – בתורה

בשנת תשל"ט יזמו שלוחי הרבי בירושלים העתיקה, והנהלת ישיבת תורת-אמת חב"ד ליובאוויטש בירושלים, עיה"ק תובב"א, הוצאת הספר "חידושים וביאורים" מתורתו של הרבי בנגלה. הרבי אף הואיל לכתוב מכתב מענה למערכת לשאלותיה על כמה סימנים (א"ה) שבספר.

בראש הספר מופיעה ההערה הבאה:
 "מסיבות טכניות נדפס שם הספר בכל העמודים – "חידושים וביאורים לש"ס", וצריך לתקן – "חידושים וביאורים בש"ס".
 מסתבר שתיקון זה היה לפי הוראת הרבי! לאחר מכן מצאו חסידים שהשם החדש עולה כמניין שמו הק' של הרבי (חידושים [378] וביאורים [275] בש"ס [362] = 1015. מנחם [138] מענדל [194] שניאורסאהן [683] = 1015).

מאן מלכי – רבנו

בשנת תשד"מ נדפס ספר "יום מלכנו" עלידי סניף קה"ת באה"ק, והוא לקט שיחות ומכתבי כ"ק אדמו"ר בנושא יום הולדת בישראל בכלל ושל צדיקים ונשיא-ישראל בפרט (בספר גם שיחות ומכתבים הקשורים ליום הבהיר י"א ניסן). בטרם נמסר הספר להדפסה התבקש המו"ל להוסיף בעמוד השער (תחת המילים "יום מלכנו") את המילים "מאן מלכי רבנו".

בדרך כלל עודד הרבי הוצאה לאור של ספרי מלקטים, "ספרי אסופות" שמטרתם איסוף וליקוט דברי חז"ל וכו' בהלכה, דרוש, רמז וסוד – על סדר הא"ב, כמו "ספר הערכים" בענייני חסידות, או כל "אנציקלופדיה" – בשמה הרווח יותר – של ענייני תורה. כך יוכל כל הרוצה לחפש עניין מסוים, למוצאו בקלות [ראה על כך בהרחבה בשיחות, ב"ספר היובל – קרנות צדיק" (עמ' רעזרפב)].

חביבות מיוחדת עידוד ודרכון העניק הרבי לעורכי ומו"לי ה'אנציקלופדיה התלמודית' (כפי שנדפס בעבר ברשימות במדור זה). אלא שבהזדמנות מסוימת העיר לגבי השם עצמו.

דוד יצחק!.

בהמשך לאותו ביקור בשלהי חודש טבת תשמ"ב כתב הרב מיכאל-אהרון שי' זליגסון לרבי בשם האדמו"ר מסקוליא: לכאורה הרי הספר "תורה אור" לאדמו"ר הזקן קשור רק עם שם אחד – שניאור. וכן הרי מחברים נוספים שרמזו את שמו בספריהם השתמשו לפעמים רק בשם אחד? בי"ז שבט תשמ"ב השיב לו הרבי ('נלכה באורחותיו' עמ' 223):

1. השם זלמן הוא כינוי ולא שם (דלה"ק [=לשון הקודש]).
 2. בכלל בעל השם יכול לעשות בשם כרצונו – לחתום א[חד] וכו', ונפק[א] מינ[ה] בגיטין וכיו[צא] ב[זה].
- [התשובה הראשונה – הינה ברוח דברי הרבי אודות השם "אייזיק", בקשר לשם "שניאור". והשנייה התייחסה לשאלת השואל לגבי מחברים אחרים].

אגב, בנושא זה אמר הרבי בשבת פרשת שמות תשמ"ח (התוועדות תשמ"ח כרך ב' עמ' 255) לגבי השם מיימון, שאינו שם בלשון-הקודש (אף שיש בו המילה "מים"), אלא שם בלע"ז:

ולעיר שמצינו עוד כמה וכמה שמות גם אצל גדולי-ישראל שאינם בלשון-הקודש אלא בלע"ז (ולא רק כינוי לשם בלה"ק, אלא מלכתחילה שם בלע"ז בלבד). ואין זה בסתירה למבואר בחז"ל במעלת "שלא שינו את שמם" – כי עיקר ההדגשה הוא שצריך להיות "שם יהודי", כלומר שם שיש לו תוכן ושייכות לענייני יהדות.

שם עם קביעות

בשנת תשמ"ג הופיע ספר שו"ת "דברי אפרים אליעזר" [מהדורה קמא] של הגאון רבי אפרים אליעזר הכהן יאלעס אב"ד פילדעלפיא. הרבי (ראה 'בצל החכמה' עמ' 84) ביקש מהרב יאלעס להעניק לספרו את השם ("תשובות מענות" או) "דברי...". זאת, לאור מאמר חז"ל "דבר ה' זו הלכה", או "דבר ה' זה הקץ", בעוד השם "אגרות" מורה על לשון עראי (כידוע השקלאוטריא לגבי מגילת אסתר הנקראת בשם "אגרת").

.... בכלל תלוי בהתוכן (עיקרו).

והשם שנבחר הוא "ציצית הלכה למעשה".

תשובה דומה אך מפורטת יותר בנושא זה קיבל הרב שמואל רבינוביץ' מירושלים ת"ו, ששאל את הרבי על שם שביקש להעניק לספר שעמד להוציא לאור ('שנת ניסים בבית חיינו' עמ' 290):

באופן שיהי[ה] חוג המשתתפים הלומדים שיחיו

גדול יותר (על-פי השערה) אזכיר על הציון.

בכ"ח תמוז תשמ"ט ('היכל מנחם' כרך א' עמ' צ"ג)

מאשר הרבי קבלת קובץ 'כצאן יוסף' דחסידי פאפא ומשיב במכתב הממוען ל"כבוד חברי מערכת קובץ... שיחיו":

שלום וברכה!

בנועם מאשר קבלת הקובץ 'כצאן יוסף' ויהי רצון

אשר ירבו ... לתורה ומצוותיה מעצמם ובעבודת

יוסף – כשמו להוסיף. ועוד המעשה שהוא העיקר

להוסיף גם באור שישתנה ועד שיהיה ויהפך בן

לאביו אבינו שבשמים...

וכך אמר הרבי בשבת פרשת ויקרא תשמ"ה (התוועדות תשמ"ה כרך ג' עמ' 1609):

מצינו בספרי האחרונים כמה וכמה תירוצים

על קושיית הרמב"ן, וכפי שכבר הובאו ונסמנו

באנציקלופדיה תלמודית בערך דברי סופרים...

וכאן ציין אגב כך, כי השם "אנציקלופדיה" הוא

שם של גויים:

ולפלא שבחרו בשם כזה [והוסיף –] אבל כפי

הנראה, הרי זה "מקרה אבוד"...

התכלית – להרבות לומדים

בשנת תשמ"ח שאל הרב אליהו יוחנן גוראריה

שליט"א (כיום מראדאטרא העיר חולון באה"ק

ת"ו) את הרבי ('מקדש מלך' כרך ד' עמ' שט),

איזה שם להעניק לספרו ההלכתי בנושא ציצית

(הוא ציין כמה אפשרויות).

הרבי השיב:

כדעת מומחים בזה

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

פרשת ויחי

פרשת ויחי

מדוע נקראת פרשתנו בשם 'ויחי', בשעה שהאירוע המרכזי שבה הוא פטירתו של יעקב אבינו, וכל המאורעות שבפרשה קשורים למאורע הזה?
אלא כל עוד יעקב חי, עדיין לא הוכח ברורות שחיותו הרוחנית (קרי דבקוהו בה') היא בבחינת חיים אמיתיים. כי אמת פירושה דבר שאינו ניתן לשינוי והפסק, והרי גם לגבי צדיק נאמר (אבות פ"ב) "אל תאמין בעצמך עד יום מותך".
רק עם הסתלקותו של יעקב, כשהתברר שהיה בתכלית הדבקות בה' עד הרגע האחרון, אִרְאֵז הוכח שהוא חי חיים אמיתיים.
זאת ועוד: חז"ל אמרו (תענית ה) "יעקב אבינו לא מת, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים". כי מכיוון שהדבקות בה' המשיכה להתקיים בבניו, שכולם היו צדיקים וקדושים, הרי זה כאילו לא מת.
לכן נקראת פרשתנו 'ויחי'.

(לקוטי שיחות חלק טו, עמ' 427-431)

יהודה אתה יודוך אחיך, ידך בעורף אויביך (מט,ח)

יהודה - רומז להודאה וביטול הבאים מעצם הנפש.
"יהודה אתה" - רומז להתגלות בחינה זו (אתה - משמעו לשון נוכח, גילוי).
"ידך בעורף אויביך" - בשעה שמתגלית בחינת עצם הנפש, אזי אויביך - הרע שבך, מפנה אליך את עורפו ובורח ומתבטל. לא כפי שהיה בשעת יציאת מצרים, שבני ישראל ברחו מן הרע - "כי ברח העם" - והרע נשאר בתוקפו, אלא שעלידי התגלות עצם הנשמה הרע נדחה ונתבטל לגמרי.
(המשך תערי"ב כרך ב, עמ' תתיא)

יששכר חמור גרם (מט,יד)

אמר הבעל-שם-טוב:
יששכר - יש שכר רב.
חמור - חומריות העולם והגוף.
"יששכר חמור גרם" - ההתעסקות בבירור וזיכוך החומר גורמת ומביאה לאדם שכר רב.

(צוואת הריב"ש ס' ק' עמ' 34)

* * *

איתא בספרים ש'חמור' ראשי תיבות חכם מופלג ורב רבן.
אומר רבי לוייצחק שניאורסון:
החמור, שמוכן תמיד לשאת משא כבד ואינו מתנגד לזה כלל, מסמל שיא של שפלות והכנעה. כשאדם

קונה בנפשו את מידת הענווה והביטול הזאת – הוא זוכה להצלחה מופלגה בלימוד התורה. כמאמר "ונפשי כעפר לכול תהיה, (ועל־ידי זה) פתח ליבי בתורתך".

(לקוטי לוי יצחק לזוהר כרך א, עמ' רעז)

הנותן אמרי שפר (מט, כא)

שהם משפרין אמרים שניתנו בשופר (דברי תורה שניתנו על־ידי קול השופר) (ב"ר)

אומר כ"ק אדמו"ר ה'צמח־צדק':

'שפר' רומז לפנימיות התורה, הנקראת 'נופת צופים', והיא 'משפרת' את חלק הנגלה שבתורה, כמו הנשמה שנותנת כוח לגוף (בזוהר מכנים את חלק הנגלה 'גופא', ואת חלק הנסתר – 'נשמתא'). פירוש הדברים:

התורה היא ממוצע בין המאציל ב"ה להנאצלים, והיא כוללת (ככל ממוצע) את שני הדברים המתחברים על־ידיה: הן 'הארץ המאציל' הן 'שורש הנבראים'. 'הארץ המאציל' שבתורה זו פנימיות התורה; ו'שורש הנאצלים' – חלק הנגלה שבתורה. זהו שנאמר (דברים ט) "הנסתרות – לה' אלוֹקינו, והנגלות – לנו ולבנינו".

פנימיות התורה 'משפרת' את חלק הנגלה שבתורה, שתאיר ותזרח בו בחינת 'הארץ המאציל'.

(אור התורה בראשית כרך ב, עמ' 756־שעט)

בנות צעדה עלי שור (מט, כב)

בנות צעדה: אליו תריסר שבטין... (זח"א רא)

בהמשך לזה מפרש הזוהר שהפסוק "רבות בנות עשו חיל" (משלי לא) אמור על השבטים, ומקשה: והלא לא היו אלא שנים־עשר איש, וכיצד נקראים 'רבות'? ומתרץ, ש'רבות' פירושו 'גדולות', כמו "זעקת סדום ועמורה כי רבה", שפירושו 'גדלה'.

אומר על כך כ"ק אדמו"ר ה'צמח־צדק':

השבטים היו נשמות כלליות. בנשמתו של ראובן היו כלולות כל הנשמות הפרטיות של שבט ראובן; בנשמתו של שמעון היו כלולות כל הנשמות של שבט שמעון; וכן בכלם. לכן נקראו 'רבות'־'גדולות', כי נשמותיהם היו 'גדולות': כל אחת ואחת מהן כללה אלפי נשמות פרטיות.

(אור התורה כרך י, עמ' 2288)

בנימין זאב יטרף (מט, כז)

בנימין נקרא "בן אחר" (בראשית ל, כד), היינו העבודה של הפיכת בחינת 'אחר', נפש הבהמית, לבחינת 'בן'.

זהו שנמשל בנימין לזאב, הטורף את הבהמה [=הנפש הבהמית].

(אור התורה כרך ב, דף תי"ז)

שלום בן זכר

בעניין 'שלום זכר'

ב'התקשרות' גיליון תתק"ג כתב הרב גינזבורג שליט"א על 'בן זכר' ו'שלום בן זכר', ובעבר כבר עסקתי בכך ב'כפר חב"ד' (גיליון 1016) והנני להוסיף על מה שכתב ממאמרי הנ"ל ומהערות שקיבלתי בגיליונות שלאחר מכן.

הרב שלום דובער לוין שליט"א העירני לדברי אדמו"ר הזקן, שכתב (ב'לוח ברכת הנהנין' שלו פ"ג הט"ז, לאחר שמבאר את דיני הקדימה בברכות): "כל דיני קדימות הללו אינן אלא כששניהם לפניו, אבל אם אותו שדינו להקדימו אינו לפניו צריך להמתין עליו (ולכן נוהגים בסעודת 'בן זכר' שאוכלין מיני קטניות תחלה ואין ממתנין על מין ז' שמביאים אחר כך)".

המקור להלכה זאת ולמנהג זה הוא על-פי מה שכתב בבית יוסף (סי' ריא ד"ה 'ומ"ש רבנו בשם ה"ר פרץ' בשם סמ"ק. בטור השלם ציינן למצוה קנא אות [=הגהת רבינו פרץ] כא, ואינו נמצא בדפוסים שלפנינו): "כשמחלקין פירות ויין בבית האירוסין או בבית יולדת אנו מברכים תחילה על פירות ומיני מתיקה, ואחר כך על היין".

ומפרש אדמו"ר הזקן שהכוונה לסעודת 'בן זכר' כמבואר ברמ"א (יו"ד סי' רסה סעי' יב, ומקורו מתרומת הדשן סי' רסט): "נהגו לעשות סעודה ומשתה בליל שבת, לאחר שנולד זכר נכנסים אצל התינוק לטעום שם והוא גם כן סעודת מצוה". ומפרש כאן אדמו"ר הזקן, שבסעודה זאת, הנערכת "בבית היולדת" ואצלנו נקראת "סעודת בן זכר", אוכלין מיני קטניות ופירות ומיני מתיקה, ואחר כך מביאין ז' מינים ויין.

ברשימותיו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ (ספר השיחות ה'תש"ג [בלה"ק עמ' קנו - רשימה א']) מסופר: "ערב חג הסוכות תרס"ו, ליובאוויטש. שעה שלישית בצהריים. כ"ק דודי זקני הרב הצדיק הרב החסיד ר' חיים אברהם לא היה חוזר דא"ח ברבים, ובסעודת 'שלום בן זכר' [=של כ"ק אדמו"ר מהר"ש] היה בחדוה מיוחדת". ולהעיר שאין הכוונה שערכו את הסעודה בצהריים, ותיבת 'בצהריים' היא רק זמן כתיבת הרשימה, ותו לא.

ועוד מסופר (שם, עמ' קנו אות ד): "...בצהריים הכריזו אשר כ"ק אדמו"ר - אדמו"ר הזקן - מזמין את כל אנשי העיר והאורחים לסעודת 'שלום בן זכר': בניו וחנניו של כ"ק אדמו"ר ואחדים מזקני החסידים, בסך הכל כשלושה מנינים איש, יטלו ידיהם לסעודה והשאר מבני העיר והאורחים יבואו, אחר אכלם וקודם ברכת המזון, ויאכלו פולין ועדשים ויצטרפו לזימון". גם כן יש להעיר שאין הכוונה שערכו סעודה זו בצהריים, אלא שהודיעו ביום שישי בצהריים על סעודה זו, שתתקיים בליל שבת קודש לאחר הסעודה קודם ברכת המזון.

לאור הנ"ל רואים: שסעודת הלילה נקראת 'בן זכר', ואילו סעודת היום נקראת 'שלום בן זכר'. אך בלידת אדמו"ר הרי"צ (בספר המאמרים ה'ש"ת) מצינו שסעודת הלילה נקראת 'שלום זכר', ואילו סעודת היום נקראת 'בן זכר'. ובלידת אדמו"ר הצמח צדק (ספר השיחות תש"ג) מצינו שסעודת הלילה נקראת 'שלום בן זכר'. ויש לעיין בנוגע לחילוק השמות בין הסעודות.

הרב יצחק יהודה רוזן, לוד

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ויחי

י"ב בטבת

זאת⁵

התועדות: "בעומדנו ב'שבת חזק' - צריך כל אחד ואחד מישראל לחזק את עצמו ובנייביתו וכל הנמצאים בסביבתו... בכל ענייני יהדות... וכדאי לקשר זה עם התועדות מיוחדת..."

תקופת טבת¹ - ליל ש"ק שחרית (קרוב לעלות השחר) בשעה 4:09.

קריאת התורה: בזמן קריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר בראשית (וכן בסיום שאר חומשי תורה), מנהג ישראל לעמוד³. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא: "חזק חזק ונתחזק!"⁴ וגם העולה לתורה אומר

[היה] לומר כן רק כשמסיימים כל ספר וספר מחומשי התורה. וראה המובא באורחות חיים להרה"צ מספינקא שם. ובפרי חדש שם כתב שהאמירה היא ע"פ מאמר רז"ל: "ארבעה צריכים חיזוק: תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ" (ברכות לבב). וראה מאור ושמש פ' פקודי בטעם הכפילה ג"פ.

וראה בעניין זה ברשימות היומן' עמ' תג, בשם כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ, שהטעם לאמירה זו הוא "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים", חיזוק "להתחיל ספר חדש", ולשאלת הרבי שאם כן, הרי זה הפסק - כיוון שעוסק בספר הבא ולא בזה שסיימוהו - היה המענה מפתגם הרוג'ובי שכל התורה מהווה "תיבת אמת", עיי"ש. רגילים לומר 'ונתחזק' ז' בצירי, על-אף שבמקור הביטוי בפסוק בשמואל ב' י"ב (וכמצוין בס' שולחן הקריאה לברכות לבב) מנוקד: 'ונתחזק' ז' בפתח. וראה ב'לוח השבוע' בגיליון תתפ"ח הערה 1 בארוכה בכל האמור בהערה זו ושלאחריה, וש"נ.

5) ספר המנהגים עמ' 31. לוח כולל חב"ד. בס' שולחן הקריאה פכ"א כתב, שהעולה לא יאמר זאת מחשש הפסק, ובקצות השולחן סי' פד בדי השולחן סי' ס"ק כב הוסיף ע"ז את הטענה "שהברכה היא לעולה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו". אמנם באג"ק ח"ד עמ' יד השיב על כך הרבי: "אמירת העולה לתורה 'חזק חזק ונתחזק' - לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדה"ז סי' קס"ז ס"ט*), וגם הוא** אומר, כי נוסחא שלנו*** היא 'ונתחזק', עכ"ל.

1) ראה שו"ע אדה"ז סי' תנה סט"ו, שהחמיר בעניין מים ששהו בביתו [מגולים, ע"פ הד"מ שם, ואפילו בתוך המקרר] בשעת התקופה (ומעט אח"כ מותר - ראה שו"ע רבינו סי' רו ס"ד). כמו"כ כ' שם בקשר למים שבשכונת המת (בית שמת בו וב' בתים הסמוכים). [וכן אין שותים מים בשעת התקופה עצמה]. וכן הובא ברמ"א יו"ד קטו ס"ה, וצ"ע שבשו"ע רבינו, חו"מ הל' שמירת גוף ונפש ס"ד (במהדורת קה"ת תש"כ ואילך, חלק ה' עמ' 1773. במהדורה החדשה כרך ו' עמ' קמב), הביא כמה דברים מהרמ"א שם בקשר לשתית מים והשמיט עניין זה. פרטים בוהירות זו נלקטו בס' 'שמירת הגוף והנפש' סי' מז. ה'תקופות' צוינו בלוח 'היום יום' בעמוד שלפני התחלת הלוח' עצמו, ובלוח כולל חב"ד מופיעות תמיד בתחילת החודשים המתאימים.

בלוחות מופיעה השעה 4:30, והשעה האמורה בפנים היא בניכוי 21 דקות מ'אופק קהר', ע"פ הנהוג בפועל ע"פ חצות האמצעי, ראה שערי הל' ומנהג או"ח ח"א עמ' רסא.

2) לעניין קריאת "חמשה מקראות שאין להן הכרע", שאחד מהם הוא 'ארור' דפרשתנו (מטז), ראה ב'התקשרות' גיליון תמו עמ' 18 וגיליון ת"נ עמ' 17, הן ע"פ הנהוג והן ע"פ מכתב הרבי, שקוראים כרגיל לפי הטעמים (אגב, חידוש השעריאפרים בזה הובא גם בליקוטי מהר"י, סדר קה"ת דשבת, בפרשתנו. ראה מקורות נוספים בנושא באנציקלופדיה התלמודית, ערך 'טעמי המקרא' ס"ב - כרך כ עמ' תקצ"ח).

3) רצוי שהקורא יפסיק קימעא לפני תחילת הפסוק (עכ"פ עד שיסיפיקו היושבים לעמוד), כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק - לוח 'דבר בעתו'.

4) ראה רמ"א סי' ס"ט קלט שהביא מבית יוסף בשם אורחות חיים מלוניל מנהג שאומרים לכל המסיים לקרות בתורה בכל פעם 'חזק', והביאו באבודרהם סדר קריאת התורה של שבת בשם אבן הירחי, שכתב שזה מנהג צרפת ופרובינציה, ואילו מנהג ספרד

(* שם איתא שהפסק מענייני הסעודה אינו מעכב בדיעבד בין ברכה לאכילה; ו"מותר לכתחילה אם אי אפשר בעניין אחר", ואכן, ע"פ דברי הרבי בהתועדותיו תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31 - מוגה - "שאמירת הברכה קאי גם על העניין ד'חזק', עיי"ש, הרי זה ממש כמו שכתב הרבי בספר המנהגים ס"ע 105 בעניין מנהגו באמירת היה"ר על התפוח בר"ה בין הברכה לאכילה: "וכיוון דא"א בענין אחר, הווי כדיעבד". וע' גם בשו"ת יביעאומר ח"א חאו"ח סי' ט.

(** - העולה לתורה, שאליו מכוונת הברכה 'חזק', מצטרף לאמירה (כנראה - עם הציבור) כדי לברך גם את הקהל עמו.

(*** - שלא כמנהג צרפת בעבר והספרדים כיום, שמברכין רק את העולה.

חב"ד (תניא, תורה־אור וליקוטי־תורה) לא נזכר כלל על־דבר תעניות שובבי"ם⁷ בשבועות אלו (מתחילת ספר שמות), ואפילו לא הענין, התיבה שובבי"ם!... כי עיקר התיקון על־ידי תעניותם אלו כבר נסתיים בדורות הראשונים⁸.

המנהג בכמה קהילות קדושות בישראל, שבשבת חזק מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות – שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות...), ויוסיפו בהשמחה לגמרה של תורה⁶.

יום חמישי

י"ז בטבת

מדברי הרבי: "בספרי היסוד של חסידות

(7) שבועות אלו כונו "שובבי"ם", ר"ת של שמות הפרשיות "שמות, וארא... משפטים" (ורמז לפסוק "שובו בנים שובבים", ירמיהו ג'ד. כב), ובשם האריז"ל מובא שימים אלה מסוגלים לתקן פגם היסוד. בד"כ מתענים בימי ה' בשבוע, וראה במפורט בלוח דבר בעתו. (8) ספר־השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 185, עיי"ש.

(6) ספר־השיחות תש"נ ח"א עמ' 233, עיי"ש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"ב האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש